

Kleszcze i choroby odkleszczowe

Samo ukąszenie pojedynczego kleszcza nie jest groźne i towarzyszyć mu może co najwyżej niewielki odczyn zapalny w miejscu wczepienia. Niestety, kleszcz działa jak niesterylizowana strzykawka wielorazowego użytku. Gdy zakażony kleszcz zaatakuje człowieka, wraz ze śliną może mu wstrzyknąć prawdziwy zakaźny koktajl. Przenoszone przez kleszcze bakterie, wirusy i pierwotniaki wywołują wiele chorób - nierzadko bardzo nieprzyjemnych, trudnych do zdiagnozowania i wyleczenia.

Najczęściej stwierdzaną chorobą odkleszczową jest **borelioza**. Jest to choroba, która przebiega wieloetapowo i w dwóch fazach – wczesnej, trwającej do kilku tygodni od zakażenia i późnej, mogącej trwać nawet lata. Różnią się one objawami, których liczba powoduje często błędna diagnozowanie. U różnych osób choroba może przebiegać całkowicie odmiennie. Ważne, by zgłaszać lekarzowi wszystkie niepokojące objawy – nawet te pozornie niezwiązane z ukąszeniem przez kleszcza.

Objawy boreliozy wczesnej to rumień wędrujący i inne zmiany skórne oraz objawy grypopodobne kilka lub kilkanaście dni po ugryzieniu, natomiast objawy boreliozy późnej to: przedłużający się stan podgorączkowy, dreszcze, poty z nieznanых przyczyn, nawracające bóle głowy, mięśni i stawów; dezorientacja, zagubienie, oszołomienie; huśtawki nastrojów, depresja; zaburzenia snu; duszności, kaszel; nagłe problemy ze słuchem; powiększony węzły chłonne; nawracające bóle brzucha; wszelkie rodzaju nagłe i nawracające objawy, które wcześniej nie występowały.

Krętki boreliozy atakują układ nerwowy krótko po zakażeniu, wpływając na zachowanie osoby zarażonej. Borelioza bywa więc mylona z chorobami psychicznymi, nerwicą, reumatoidalnym zapaleniem stawów, wadami serca, stwardnieniem rozsianym czy chorobą Alzheimera.

U 30-40% osób zakażonych boreliozą, w miejscu ukąszenia pojawia się tzw. rumień wędrujący, który rozpoznany jest potwierdzeniem zakażenia i podstawą do rozpoczęcia leczenia. Rumień pojawia się kilka dni po ugryzieniu i znika po krótkim czasie bez śladu. Zniknięcie rumienia nie oznacza jednak końca choroby. W przypadku gdyby rumień nie wystąpił (został zignorowany lub pomyłony z innym objawem), do zdiagnozowania boreliozy konieczne jest wykonanie testów diagnostycznych z próbek krwi lub tkanek – Western Blot, ELISA, PCR i PCR RT.

Walkę z chorobą, zarówno w początkowej fazie, jak i w fazie przewlekłej toczy się za pomocą antybiotyków. Przestrzeganie zaleceń lekarskich przez cały czas trwania leczenia daje szansę na całkowite wyleczenie. Większe szanse na powodzenie leczenia istnieją we wczesnej fazie choroby, ale i stadium przewlekłe w wielu przypadkach udaje się zakończyć powrotem do zdrowia. Istnieją podejrzenia, że krętki wywołujące boreliozę mogą być przenoszone przez owady, m.in. gryzące muchy, komary, pchły. Podejrzewa się także możliwość zakażenia boreliozą przez mleko zwierzęce i ludzkie. Ważne, by mleko i mięso m.in. krów, kóz czy owiec, przed spożyciem poddawać obróbce cieplnej.

Pamiętaj! Ukąszenia kleszcza mogłeś nie zauważyć, ale jeśli podejrzewasz u siebie ugryzienie przez kleszcza, zaobserwowałeś np. rumień wędrujący, nie należy ignorować objawów. Należy powiedzieć o tym swojemu lekarzowi a o wyborze metody leczenia boreliozy i towarzyszących jej koinfekcji zawsze decyduje lekarz.

Drugą chorobą odkleszczową jest **kleszczowe zapalenie mózgu (KZM)**. Jest to choroba, która daje objawy podobne do grypy. Towarzyszą jej: gorączka, bóle głowy, nudności i wymioty. Choć zwykle choroba przebiega łagodnie, to w skrajnych przypadkach może prowadzić do uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego – porażenia nerwów, niedowładów kończyn a nawet do sztywności karku.

Kleszczowe zapalenie mózgu leczy się wyłącznie objawowo (leki przeciwbólowe, przeciwgorączkowe itp.). Dostępna jest szczepionka chroniąca przed kleszczowym zapaleniem mózgu, polecana tzw. grupom ryzyka: osobom zamieszkującym tereny endemiczne, szczególnie wszystkim osobom pracującym przy eksploatacji lasu oraz rolnikom jako grupy narażonej na wystąpienie choroby. Konieczne są 3 dawki szczepionki, dodatkowo co 3-5 lat podać należy dawkę przypominającą. Nie podjęte na czas leczenie może trwale uszkodzić układ nerwowy.

Najskuteczniejszym sposobem zapobiegania zachorowaniu jest niedopuszczanie do pogryzienia przez kleszcze, m.in. poprzez pamiętanie o szczelnym okrywaniu ciała (koszula z długim rękawem, zasłaniająca dekolty, spodnie z długimi nogawkami, długie skarpety, kryte buty, nakrycie głowy) – szczególnie podczas wykonywania prac na użytkach zielonych oraz w lesie i stosowaniu ubrań w jasnym kolorze, gdyż łatwiej na nich dostrzec kleszcze; niesiadaniu bezpośrednio na trawie, pniu itp.; chodzeniu po przetartych szlakach (unikaniu wysokich traw i zarośli); wzmożonej ostrożności w okresach szczególnej aktywności kleszczy, tj. między majem a listopadem; stosowaniu środków odstrasżających kleszcze (tzw. repelentów w formie sprayów, żeli, kremów a nawet nasączonych plastrów, czy opasek).

Dostępne niemal w każdym sklepie, czy aptece chemiczne środki odstrasżające są ważnym elementem profilaktyki chorób odkleszczowych. Stosować je można zarówno u ludzi, jak i u zwierząt, ponieważ kleszcze pasożytują na ponad ich 300 gatunkach. Choć najczęściej atakują zwierzęta dzikie, to zagrożone są także zwierzęta domowe (psy, koty) oraz zwierzęta gospodarskie (krowy, owce, kozy), które choć zwykle nie chorują na choroby odkleszczowe, to mogą je przenosić na ludzi. Należy pamiętać o przeglądaniu skóry czworonożnych domowników i usuwaniu z niej pasożytów

Po każdym powrocie do domu należy dokładnie obejrzeć swoje ciało, w szczególności miejsca najchętniej wybierane przez kleszcze – m.in. zgięcia łokci, kolan, pod pachami, w pachwinach, za uszami. Jeśli mimo stosowania odpowiedniej odzieży i środków odstrasżających znajdziemy kleszcza wbitego w skórę, należy go prawidłowo i szybko usunąć.

Anna Krystyniak

PT KRUS Bolesławiec

opracowano na podstawie broszury *Borelioza i kleszczowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych*